

Mākslīgā intelekta izmantošanas noteikumi Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā

I. Vispārīgie noteikumi

1. Mākslīgā intelekta (turpmāk – MI) izmantošanas noteikumi sniedz skaidrojumu par MI korektas izmantošanas pamatprincipiem, to ievērošanu un pārkāpumu izskatīšanas kārtību Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (turpmāk – NAA).

2. NAA vadībai, studējošajiem, klausītājiem, akadēmiskajam, administratīvajam personālam un citām personām, kuras NAA piedalās un līdzdarbojas izglītības procesā, ir pienākums ievērot MI izmantošanas noteikumus NAA, nepieļaut pārkāpumus un informēt par tiem.

II. Izmantotie termini

3. Mākslīgais intelekts – mašinizēta sistēma, kura projektēta darboties ar dažādiem autonomijas līmeņiem, tā var būt adaptīva, un kura pēc eksplīcētajiem (izpaustajiem) vai implicētajiem (pieņemtajiem) mērķiem spēj ģenerēt produktus no sistēmā ievadītās informācijas, kā, piemēram, prognozes, teksta saturu, ieteikumus un lēmumus, kuri var ietekmēt fizisko vai virtuālo vidi.

4. MI mašinizēta sistēma – paredzēta šaura procedūras uzdevumu veikšanai, iepriekš pabeigtas cilvēka darbības rezultāta uzlabošanai, bet tā nav paredzēta, lai aizstātu vai ietekmētu iepriekš pabeigtu cilvēku veiktu novērtējumu bez cilvēka veiktas pārraudzības.

5. Plaši izmantotās mašinizētās sistēmas – MI rīki (piemēram: *Chat GPT, Microsoft Copilot, Bard, Bing, Claude*) izmantojami, lai, veicot patstāvīgo izpētes darbu, iegūtu jēdzienu skaidrojumus, radītu jaunas idejas, uzlabotu teksta kvalitāti, gūtu vispārēju priekšstatu par liela apjoma materiālu kā palīgu tekstu tulkošanai un “prāta vētras” asistentu.

6. Zema riska MI rīki – mašinizētas sistēmas, kuras atbalsta patstāvīgi radīto darbu labošanu un pārbaudi, kā arī sistēmas, kuras ļauj vākt un apstrādāt datus, kā, piemēram, gramatikas korekcijas, tulkošanas, audio pārrakstīšanas rīki tekstā un informācijas meklēšanas rīki internetā.

7. Augsta riska MI rīki – mašinizētas sistēmas, kurām var piekļūt izmantojot MI rīkus (piemēram: *Chat GPT*, *Microsoft Copilot*, *Bard*, *Bing*, *Claude*), kuri ir spējīgi ģenerēt autonomus produktus pēc mašinizētā sistēmā ievadītās informācijas.

8. Akadēmiskā godīguma komisija – ar NAA rektora pavēli izveidota komisija akadēmiskā godīguma pārkāpuma gadījumu izskatīšanai, tai skaitā par MI noteikumu neievērošanu NAA.

9. CAPS – plaģiātisma un tekstu originalitātes pārbaudes sistēma, ko izmanto NAA izglītības procesā un kura nosaka MI procentuālo daudzumu izpētes darbā.

III. Mākslīgā intelekta izmantošanas godīguma ievērošana un veicināšana

10. NAA atbalsta un veicina modernu pieeju tehnoloģiju izmantošanu mācību procesā, tai skaitā MI dažādus rīkus. Vienlaikus NAA rūpējas, ka tiek sasniegti kvalitatīvi mācību mērķi un netiek pārkāpti akadēmiskā godīguma principi. NAA sniedz norādījumus un rekomendācijas par MI korektu izmantošanu mācību procesā, lai novērstu un samazinātu akadēmisko pārkāpumu iespējas.

11. NAA akadēmiskajam un administratīvajam personālam un citām personām, kuras NAA piedalās un līdzdarbojas izglītības procesā, ir pienākums veicināt studējošo un klausītāju izpratni par MI korektu izmantošanu un pārkāpumu mazināšanu.

12. MI korektas izmantošanas pasākumi NAA:

12.1. sagatavojot izglītojošu aktivitāti (piemēram, studiju kursu, individuālo izpētes darba uzdevumu, lekciju, grupu darba uzdevumu), docētājam vai personai, kas vada mācību aktivitāti vai atbildīga par to, ir skaidri jādefinē MI izmantošana (atļauts izmantot MI vai nē, un ja atļauts, tad kādā apjomā);

12.2. studējošie un klausītāji var brīvi izmantot zema riska MI rīkus, veidojot atsauces, jo šie MI rīki nerada autonomu jaunu saturu, izņemot gadījumus, kad docētājs vai atbildīgais par mācību aktivitāti ir noteicis citādi;

12.3. studējošie un klausītāji var izmantot MI rīkus kā iedvesmas avotus, lai uzlabotu teksta labskanību, identificētu sinonīmus, paplašinātu izmantotās literatūras apskatus, tulkotu un saprastu komplicētas teorijas. Izpētes darbā MI ģenerētais saturs ir jācītē kā jebkurš cits avots un jāveido atsauces;

12.4. izmantojot MI ģenerētus produktus, studējošie un klausītāji norāda MI rīka izstrādātāju (izstrādes gads), nosaukumu oriģinālvalodā (versiju) (piemēram, *Open AI. (2025). ChatGPT (January 25 version) [Large language model]*). <https://chat.openai.com/>).

IV. Ierobežojumi, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus

13. Individuālās pārbaudes darbos (testi, ieskaites, eksāmeni) nav atļauts izmantot augsta riska MI rīkus, izņemot gadījumos, ja to nepārprotami ir atļāvis docētājs vai cita par izglītības aktivitāti atbildīgā persona. Ja studējošais vai klausītājs neievēro šo noteikumu, tad tas tiks uzskatīts par akadēmiskās krāpšanas gadījumu:

13.1. pirms izvēlēta augsta riska MI rīka izmantošanas studējošajam vai klausītājam ir jāizpēta, kas ir izstrādājis attiecīgo MI rīku, ko izstrādātājs dara ar informāciju, ko tas savāc no MI rīka un izvērtē riskus, ko tas var radīt lietotājam vai trešajām personām;

13.2. studējošajam vai klausītājam ir jāspēj nodalīt savu intelektuālo veikumu no produkta, ko ir ģenerējis MI rīks un, kas nevar tikt uzskatīts par autora radīto, tāpat kā MI rīks nevar tikt uzskatīts par līdzautoru, jo MI rīks nav persona;

13.3. studējošajam vai klausītājam jāizvairās izmantot augsta riska MI rīku kā galveno vai vienīgo informācijas avotu, jo izstrādātās interneta meklētājprogrammas (zema riska MI rīki) ir speciāli izstrādātas šim mērķim un ir ar augstāku ticamības pakāpi;

13.4. augsta riska MI rīki nav izstrādāti matemātisko aprēķinu vai datu apstrādes veikšanai un līdz ar to nedarbojas ar precizitāti kā citi speciāli šo funkciju veikšanai izstrādāti rīki (piemēram, kalkulatori);

13.5. studējošajam vai klausītājam jāapzinās, ka pārmērīga augsta riska MI izmantošana, ģenerējot tekstu, var novest pie situācijas, ka izpētes darbā nav autora novitātes un intelektuālā pienesuma un, izskatot šādu darbu, tiks piemērota procedūra ar pieeju kā plaģiātisma gadījumos;

13.6. ievērojot akadēmiskā godīguma principus, NAA nodrošina visu individuālo izpētes darbu pārbaudi ar CAPS programmu divas reizes. Bakalaura, maģistra vai kvalifikācijas darbu pārbaudei tas tiek nodrošināts pirms darba priekšizstāvēšanas (pirmo reizi) un pirms darba aizstāvēšanas (otro reizi), pārējos gadījumos studējošais vai klausītājs var vērsties pie docētāja, izglītības aktivitātes nodrošinātāja vai izpētes darba vadītāja, lai veiktu darba pārbaudi ar CAPS programmu, šī aktivitāte netiek reglamentēta un ir docētāja, izglītības aktivitāšu nodrošinātāja, darba vadītāja un studējošā/klausītāja sadarbības process.

V. Akadēmiskā godīguma pārkāpumu veidi, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus

14. Par akadēmiskā godīguma pārkāpumu, izmantojot MI rīkus, tiek uzskatīta šāda apzināta rīcība:

14.1. augsta riska MI rīku izmantošana, ja docētājs vai izglītības aktivitātes nodrošinātājs nepārprotami norādījis par aizliegumu tos lietot;

14.2. augsta riska MI rīku izmantošana, neveicot atsauces atbilstoši šo noteikumu 12.4. punktam;

14.3. nepārprotama teksta ģenerēšana, izmantojot augsta riska MI rīkus, ko uzrāda CAPS (izpētes darbā nav iespējams novērtēt autora intelektuālo pienesumu);

14.4. no izpētes darba kopējā apjoma augsta riska MI rīku ģenerētais teksts pārsniedz 20 %.

VI. Pārkāpumu izskatīšana un lēmumu pieņemšana

15. Personu var atzīt par vainīgu, ja tā ir iesaistīta kādā no akadēmiskā godīguma pārkāpumiem – rakstiski, mutiski vai citā formā. Šo noteikumu neievērošanas gadījumā pārkāpums tiek nodots izskatīšanai komisijai, kura izveidota ar rektora pavēli.